

Vzájomné súvislosti na trhu práce a trhu bývania v kontexte minimálnej mzdy v Slovenskej republike

Peter Sika¹

¹ Ekonomická univerzita, Katedra sociálneho rozvoja a práce; 852 35 Bratislava, Dolnozemska cesta 1; peter.sika@euba.sk

Grant: Vega č. 1/0002/16 a Vega č. 1/0001/16

Název grantu: Socio-ekonomické aspekty bytovej politiky v kontexte migrácie pracovnej sily.

Oborové zamčrenie: AH - Ekonomie

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt Nízke mzdové ohodnotenie pracovnej sily a nerozvinutý nájomný bytový sektor spôsobuje nízku mobilitu, ktorá vyúsťuje do jej pasivity pri uplatňovaní sa na regionálnom trhu práce. Legislatívne zavedenie minimálnej mzdy do právneho systému Slovenskej republiky vyvoláva dlhodobé spory medzi sociálnymi partnermi ohľadom jej opodstatnenia a taktiež ohľadom jej dopadov najmä na trh práce Slovenskej republiky a na ostatné sektory ekonomiky. Zástancovia štátom regulovanej úpravy minimálnej mzdy zdôrazňujú jej nevyhnutnosť pri zabezpečení si nevyhnutných základných životných potrieb. Na druhej strane odporcovia argumentujú dopadmi na zvyšujúcu sa nezamestnanosť a rastom mzdových nákladov. Štát ako tretí účastník tripartity neprichádza so systémovými riešeniami, ktoré by prispeli k zvýšenej mobilite pracovnej sily a jej odpútaniu sa od minimálnej príjmovej veličiny. Hlavnou bariérou je nerozvinutý nájomný bytový sektor, ktorý vytvára takmer neriešiteľné bariéry pri mobilite pracovnej sily. Cieľom príspevku sú vzájomné súvislosti medzi trhom práce a trhom bývania v kontexte minimálnych príjmových veličín v Slovenskej republike.

Kľúčová slova trh práce, trh bývania, minimálna mzda, nezamestnanosť, mobilita

1. ÚVOD

Slovenská republika sa stále zaraďuje medzi krajiny s pomerne vysokou mierou nezamestnanosti. S rastúcim dôrazom na vyššiu mieru flexibility práce sa zvýšená pozornosť venuje vzťahu trhu práce k trhu bývania. Nesúlady v systémových opatreniach v jednotlivých politikách spôsobuje nízku pracovnú mobilitu, ktorá je podporovaná neúmerným zvyšovaním minimálnej mzdy.

Minimálna mzda je na Slovensku upravená zákonom č. 663/2007 Z.z. o minimálnej mzde. Z pohľadu výskumníkov je minimálna mzda predmetom výskumu najmä z pohľadu jej existencie a vplyvu na zamestnanosť v krajine. Je potrebné si uvedomiť, že ide o veľmi citlivú tému, nakoľko sa na jednej strane týka ohrozených sociálnych skupín, ktoré sa uplatnia na trhu práce, avšak ich dlhodobá uplatniteľnosť je veľmi neistá a zároveň sa týka nákladov na pracovnú silu z pohľadu zamestnávateľov v kontexte ich produktivity práce.

Je potrebné však konštatovať, že uplatniteľnosť na trhu práce nezávisí len od výšky mzdovej veličiny. Na uplatniteľnosť

jednotlivca na trhu práce vplývajú aj iné faktory ako sú napríklad jeho vzdelanostná úroveň, vek, rodinný stav, pohlavie, ako aj situácia na trhu bývania a právny dôvod užívania nehnuteľnosti. Aj keď ide o dva samostatné trhy (trh práce a trh bývania) existuje medzi nimi vzájomná previazanosť. To znamená, že uplatniteľnosť na trhu práce závisí aj od situácie na trhu bývania, nakoľko migrujúca pracovná sila vytvára dopyt na trhu bývania. Zároveň však ide o trhy, ktoré nemusia automaticky vyvolávať pohyby na druhom trhu. Taktiež zmeny na jednom trhu môžu vyvolávať nežiaduce pohyby na druhom, ako napríklad podpora mobility pracovnej sily vyvoláva cenovú bublinu na trhu nehnuteľností, vysoké osobné vlastníctvo nehnuteľností spôsobuje nízku mobilitu pracovnej sily.

Slovenská republika mala v roku 2016 štvrtú najvyššiu mieru vlastníctva nehnuteľností. Podľa údajov Eurostatu má Slovenská republika až 89,5 % nehnuteľností v osobnom vlastníctve ich užívateľov, čo je ukazovateľ vysoko nad priemerom krajín EÚ (69,0 %).

Podľa Luxa a kol. (2006, s. 16-18) majú tzv. postojové faktory ešte väčší vplyv na migráciu za pracovnými príležitosťami ako objektívne faktory. Medzi postojové faktory autori zaraďujú najmä:

- spokojnosť s bývaním,
- miera flexibility v pracovných záležitostiach,
- psychologická typológia jedinca,
- spokojnosť s doterajším zamestnaním.

Spokojnosť s doterajším zamestnaním sa prejavuje aj prostredníctvom mzdového ohodnotenia. Cieľom regulácie minimálnej mzdovej úrovne je ochraňovať pracujúcich pred príliš nízkym ohodnotením ich práce, nedostatočným na zabezpečenie základných životných potrieb. Valorizácia výšky minimálnej mzdy prebieha na úrovni sociálnych partnerov. V prípade nenájdenia zhody na výške minimálnej mzdy, tak rozhoduje direktívnym spôsobom vláda Slovenskej republiky. Od 1.1.2018 je výška minimálnej mzdy na Slovensku stanovená nariadením vlády na úrovni 480 € za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou, alebo 2,759 € za každú hodinu odpracovanú zamestnancom.

Tabuľka 1: Prehľad o vývoji minimálnej mzdy a priemernej mzdy v Slovenskej republike

Ukazovateľ	2013	2016	2018
Minimálna mesačná mzda hrubá	337,70	405,00	480,00

- čistá minimálna mesačná mzda	292,48	355,01	403,18
- index rastu čistej minimálnej mzdy v %	103,21	104,69	107,77
Priemerná nominálna mesačná mzda hrubá	824,00	912,00	988,00
- čistá priemerná mesačná mzda	637,17	699,96	753,69
- index rastu čistej priemernej mzdy v %	102,37	102,99	104,23
Kaiztov index v %	45,90	50,72	53,49

Poznámka: Podľa prognózy IFP MF SR z 19. júna 2017 sa očakáva na rok 2018 priemerná mzda na úrovni 988 eur mesačne.

Kaitzov index (v tzv. čistom vyjadrení) = pomer medzi sumou čistej minimálnej mesačnej mzdy a sumou skutočnej alebo očakávanej čistej priemernej nominálnej mesačnej mzdy v tom istom roku. Čistá suma minimálnej mzdy a priemernej mzdy je vypočítaná odpočítaním odvodov do poisťných fondov a preddavku na daň z príjmov podľa príslušných právnych predpisov.

Zdroj: MPSVR SR

Počet zamestnancov pracujúcich na Slovensku za minimálnu mzdu predstavuje podľa údajov firmy Trexima, s.r.o. iba 1,52 % (Trexima, 2015). Ak budeme brať 5%-ný interval okolo uzákonenej hranice minimálnej mzdy, tak môžeme konštatovať, že na Slovensku pracuje približne 7 % zamestnancov so štandardným pracovným kontraktom za hrubý príjem, ktorý je veľmi blízko minimálnej mzdy. Podľa OECD sa vo vyspelých ekonomikách podiel minimálnej mzdy na priemernej mzde pohybuje v intervale od 27 % po 51 %, na mediánovej mzde od 37 % po 68 %. Na Slovensku dosahuje podiel na mediánovej mzde relatívne vysokých približne 56 %. Je však výrazne vyšší v zaostávajúcich regiónoch Slovenska, keď napríklad v Prešovskom kraji dosahuje 66 % (Hidas, Žúdel, 2016, s. 3).

Nízka mzdová úroveň v zaostalejších regiónoch Slovenska spolu s vysokou mierou nezamestnanosti v týchto regiónoch ako aj s vysokým osobným vlastníctvom a nerozvinutým nájomným sektorom spôsobuje nízku mieru migrácie za pracovnými príležitosťami v Slovenskej republike. Nízka pracovná mobilita predstavuje obmedzené možnosti pri hľadaní vhodného zamestnania, predĺženie času, ktorý osoba potrebuje na zamestnanie sa, ale aj určitú možnosť, že sa osoba bude musieť uspokojiť s nevhodným miestom. Tieto negatíva si uvedomuje aj vláda Slovenskej republiky a preto pripravila súbor aktívnych opatrení, ktoré by mali eliminovať tieto negatívne javy (príspevok na dochádzku za prácou, príspevok na presťahovanie za prácou).

2. TEORETICKO-EMPIRICKÉ SÚVISLOSTI MEDZI TRHOM PRÁCE A TRHOM BÝVANIA V KONTEXTE MINIMÁLNYCH PRÍJMOVÝCH VELIČÍN

Slovenská republika vykazuje nízku mieru vnútornej migrácie v porovnaní s vyspelými krajinami Európskej únie. Z údajov Štatistického úradu SR vyplýva, že sa v SR ročne uskutoční približne 80-90 tisíc zmien trvalého pobytu, t.j. eviduje sa 80-90 tisíc sťahovaní tohto typu v rámci krajiny. Znamená to, že z každých 1000 obyvateľov sa v rámci vnútorného sťahovania premiestni 15-16 osôb ročne, čo je v porovnaní napríklad so susednými krajinami veľmi nízka mobilita. Dôvody takto nízkej mobility môžu byť rôzne. Širší koncept vzájomných súvislostí medzi trhom práce a trhom bývania sa venovali Ford, Burrows (2000).

Van Leuvenstein a Köning (2004) uvádzajú, že v literatúre existujú dva hlavné prúdy, ktoré sa snažia empiricky analyzovať vzťah medzi trhom bývania a trhom práce. Prvý z nich skúma tento vzťah

na makro-úrovni, druhý na mikro-úrovni. Prevažná väčšina štúdií obidvoch prúdov sa venuje najmä vplyvu právneho dôvodu užívania bývania na zamestnanosť a migráciu. (Lux, M., Sunega, P. 2007, s. 308-309)

Mnoho štúdií o vzájomnej väzbe medzi minimálnou mzdou a zamestnanosťou, takmer do polovice 90-tých rokov podporovalo myšlienku ohľadom neželateľného efektu medzi mzdovou reguláciou a zamestnanosťou. Zvrat nastal až výskumom dvoch ekonómov, Davida Carda a Alana Kruegera, ktorí argumentovali, že dôkazy spájajúce minimálnu mzdu a zánik pracovných miest sú slabé. A čo je dôležitejšie, ponúkli nové analýzy dokazujúce, že minimálna mzda – na úrovniach v USA – nemá negatívny vplyv na zamestnanosť, dokonca ju môže zvyšovať.

Výskum Barryho Hirscha, Brucea Kaufmana a Tatiany Zelenskej (2011) dospel k záveru, že zvýšenie minimálnej mzdy malo významný vplyv na zvýšenie príjmovej situácie, ale žiadne negatíva na zamestnanosť.

Skúmané štúdie nepreukazujú jednoznačný pohľad na dopad minimálnej mzdy na úroveň zamestnanosti, dokonca v niektorých prípadoch zisťujú pozitívny efekt (Card a Krueger, 1994; Dolado a kol., 1996; Schmitt, 2013). V prípade existencie negatívneho dopadu sa týka predovšetkým nízkoqualifikovanej pracovnej sily a mladistvých (Dolado a kol. 1996; Abowd a kol. 1999; Currie a Fallick, 1996; Neumark a Wascher, 2007), ktorí nedisponujú takmer žiadnymi pracovnými skúsenosťami.

OECD zdôrazňuje, že „empirické štúdie dokazujú, že vhodné zvýšenie minimálnej mzdy nevedie k zániku pracovných miest a naopak poskytujú zistenie, podľa ktorých môže zvýšiť produktivitu práce zamestnancov“. Zatiaľ čo väčšina výskumov sa zameriava na krátkodobý dopad zvýšenia minimálnej mzdy na zamestnanosť, zistenia o dlhodobých efektoch dokazujú, že smerovanie zmien v zamestnanosti nie je jednoznačné (OECD Employment Outlook, 2015, s. 47).

3. VZÁJOMNÝ VPLYV MINIMÁLNEJ MZDY A ZAMESTNANOSTI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Slovenská republika zaznamenala aj v roku 2017 rast zamestnanosti. Počet zamestnancov v Slovenskej republike významne rástol už niekoľko rokov po sebe. Rastu zamestnanosti pomáha najmä hospodársky rast, ktorý dosiahol hodnotu 3,4 %.

Tabuľka 2: Počet pracujúcich v Slovenskej republike v tis. osôb podľa výberového zisťovania pracovných síl

	2013	2014	2015	2016	2017
Počet zamestnancov	2 329,3	2 363,0	2 424,0	2 492,1	2 530,7

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Predošlé údaje dokazujú pozitívny vývoj zamestnanosti vo všeobecnosti. Zvyšovanie minimálnej mzdy na Slovensku nezabránilo zvyšovaniu počtu pracujúcich v Slovenskej republike.

Ani sektorový pohľad neumožňuje nájsť jednoznačné dôkazy o tom, že zvyšujúca sa minimálna mzda vedie k likvidácii pracovných miest. Podľa údajov z Informačného systému o cene práce, ktorý vykonáva spoločnosť Trexima patria medzi sektory s najvyšším podielom pracujúcich (zamestnancov) za minimálnu mzdu administratívne a podporné služby (10,29 %), ubytovacie a stravovacie služby (9,81 %), odborné, vedecké a technické činnosti (4,24 %), stavebníctvo (3,85 %), veľkoobchod a maloobchod (3,36 %). Negatívny trend počtu pracujúcich sme z týchto oblastí zistili

iba v stavebníctve (pokles o 7 %) a v ubytovacích a stravovacích službách (pokles o 5,7 %). Podľa nášho názoru pokles zamestnanosti v stavebníctve nesúvisí priamo s výškou minimálnej mzdy, ale závisí od počtu zákaziek stavebných firiem.

K podporným argumentom napokon možno pridať aj vývoj nezamestnanosti v Slovenskej republike, ktorý jasne dokazuje znižujúcu sa úroveň, napriek tomu, že dochádza k rastu minimálnej mzdy. Obrat v miere nezamestnanosti nastal v priebehu roka 2013, kedy nezamestnanosť prestala rásť a nabrala klesajúci trend.

Vo februári 2018 miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla hodnotu 5,72 %. Medziročne poklesla o 2,67 p. b. Stav disponibilných uchádzačov o zamestnanie (UoZ) vo februári 2018 dosiahol 158 444 osôb. Medziročne poklesol o 70 221.

Miera nezamestnanosti vypočítaná z celkového počtu UoZ dosiahla vo februári 2018 6,97 %. Medziročne poklesla o 2,83 p. b. Stav celkového počtu UoZ vo februári 2018 dosiahol 193 321 osôb.

Tabuľka 3: Miera nezamestnanosti vo februári v %

Rok	Miera nezamestnanosti vypočítaná z celkového počtu UoZ (v %)	Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)
2013	16,20 %	14,71 %
2014	14,89 %	13,49 %
2015	13,95 %	12,32 %
2016	12,00 %	10,09 %
2017	9,80 %	8,39 %
2018	6,97 %	5,72 %

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Z regionálneho pohľadu v sledovanom mesiaci najvyššiu mieru evidovanej nezamestnanosti zaznamenal Prešovský kraj (9,54 %). Úroveň miery evidovanej nezamestnanosti nad slovenský priemer (5,72 %) zaznamenal ešte Banskobystrický kraj s 8,12 % a Košický kraj s 9,31 %.

Znižujúca sa miera nezamestnanosti v Slovenskej republike je zapríčinená aj tým, že Slovenská republika patrí medzi krajiny, ktoré sú čistým vývozcom pracovnej sily. Tzv. krátkodobú migráciu za prácou meria Štatistický úrad Slovenskej republiky. Podľa nich menej ako rok pracuje v cudzine približne 150 000 Slovákov. Najviac ich je v susedných krajinách, a to v Rakúsku a Českej republike. Rezort financií odhadoval počet pracujúcich v zahraničí pomocou databáz poistencov zdravotného poistenia. Takto odhadol, že za posledných 15 rokov Slovensko opustilo až 300 000 Slovákov. Najvyššiu mieru odchodu do zahraničia vykazujú okresy na východe Slovenska.

Podľa OECD sa vo vyspelých ekonomikách podiel minimálnej mzdy na priemernej mzde pohybuje v intervale od 27 % po 51 %, na mediánovej mzde od 37 % po 68 %. Na Slovensku dosahuje podiel na mediánovej mzde približne 56 %. Je však výrazne vyšší v zaostávajúcych regiónoch Slovenska, keď napríklad v Prešovskom kraji dosahuje 66 % (IFP, 2016).

Podľa Inštitútu finančnej politiky pri Ministerstve financií Slovenskej republiky sa ukazuje, že zvýšenie minimálnej mzdy na Slovensku, ktoré sa uskutočňuje na začiatku roka síce má, ale štatisticky malý medziročný negatívny vplyv na zamestnanosť. Zvýšenie minimálnej mzdy o 5 % znamená nárast rizika byť nezamestnaný v priemere o 1 % oproti všetkým zamestnancom so zárobkom nad úrovňou novej minimálnej mzdy v nasledujúcom roku (IFP, 2016, s. 8).

Z dôvodu eliminácie možných dopadov zvyšovania minimálnej mzdy na nezamestnanosť bude musieť Slovenská republika pristúpiť k reforme minimálnej mzdy. V súčasnosti, je možné uskutočniť nasledovné alternatívne zmeny, zaviesť: regionálnu alebo odvetvovú minimálnu mzdu, resp. úplne zrušiť minimálnu mzdu.

Regionálna minimálna mzda by priniesla nasledujúce pozitíva, resp. negatíva:

- by si vyžadovala definovať pojem „región“,
- by mohla priniesť väčšie pracovné možnosti do zaostalejších regiónov Slovenska,
- by mohla prilákať do regiónov nových investorov,
- by zvýšila flexibilitu zamestnávateľov pri určovaní mzdy,
- by sa valorizovala podľa miery nezamestnanosti v regióne, resp. na základe vývoja regionálneho hrubého domáceho produktu,
- by si vyžadovala vyššie kontroly zo strany Inšpektorátu práce,
- by mohla intenzívnejšie prehĺbiť ekonomické rozdiely medzi jednotlivými regiómi,
- by mohla významnou mierou podnietiť k mobilite pracovných síl,
- by vyžadovala nárast administratívno-finančného zaťaženia.

Odvetvová minimálna mzda by priniesla nasledujúce pozitíva, resp. negatíva:

- by si vyžadovala vyšší stupeň pokrytia zamestnancov kolektívnym vyjednávaním,
- by vyrovnávala mzdové podmienky vo firmách v rámci odvetvia,
- by mohla spôsobiť problém pri veľkosti firiem pôsobiacich v rovnakom odvetví,
- by mohla spôsobiť pokles investícií do inovácií,
- by nespôsobovala zvýšenú migráciu za prácou ako regionálna minimálna mzda.

Zrušenie minimálnej mzdy by prinieslo nasledujúce pozitíva, resp. negatíva:

- by nebolo vhodné, nakoľko slovenský trh práce je nestabilný, čo by niektoré firmy mohli zneužívať,
- by nebolo v súčasnosti aplikovateľné v Slovenskej legislatívne, nakoľko sme viazaní medzinárodnou legislatívou, ktorá je našej legislatíve nadradená.

Z nášho pohľadu, ako aj z pohľadu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky sa javí ako najlepšia alternatíva reformovať súčasný mechanizmus minimálnej mzdy na odvetvovú minimálnu mzdu, ktorá by vyrovnávala mzdové podmienky v rámci odvetvia.

4. VZÁJOMNÝ VPLYV TRHU PRÁCE A TRHU BÝVANIA

Významnou bariérou migrácie predstavujú aj regionálne nerovnosti v cenách bývania. Pri nerozvinutom nájomnom bytovom sektore je takmer nemožné si uspokojiť potrebu bývania ako základnú ľudskú potrebu. Tento negatívny jav je dnes riešený prostredníctvom súkromného nájomného bývania v ktorom sa prejavuje vo významnej miere čierny trh.

Cena nehnuteľnosti je odvodená nielen od fyzického a technického stavu samotnej nehnuteľnosti, ale aj od regionálneho umiestnenia a celkovej situácie na realitnom trhu.

Slovenská republika zaznamenala v ostatných rokoch s výnimkou roka 2015 medziročný pokles priemerných cien nehnuteľností. Tento mierny pokles cien spolu so stabilnou príjmovou situáciou slovenských domácností spôsobil, že sme sa ocitli v skupine krajín, kde bežné príjmy postačujú na obstaranie si bývania za ceny, ktoré sú už dlhodobejšie generované na trhu s bývaním. V polovici roka 2014 bol na Slovensku pomer cena/príjem o takmer 14 % nižší, ako bol jeho dlhodobý priemer (Cár, 2015, s. 12). Obrat nastal v roku 2015, kedy došlo k miernemu rastu priemernej ceny nehnuteľností oproti roku 2014, čo bolo spôsobené pomerne dynamickým zvyšovaním sa priemernej ceny bytov a znižovaním priemernej ceny domov. Tento trend ešte intenzívnejšie pokračoval aj v roku 2016.

Tabuľka 4: Priemerné ceny nehnuteľností v € za m²

Rok	2016	2015	2010	2005	2002
SR spolu	1 279	1 227	1 291	856	599
Rok 2002=100	216,0	207,3	218,1	144,6	100,0
Byty	1 472	1 355	1 333	841	602
Domy	1 089	1 081	1 156	915	582
Priemerná reálna mesačná mzda (rast)	3,8	3,2	2,2	6,3	5,8
Priemerná nominálna mzda*	912,0	883,0	769,0	573,4	448,5

* Údaje za rok 2002 prepočítané konverzným kurzom

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky a Národná banka Slovenska

Niekoľko rokov trvajúca nestabilita na trhu práce, ekonomický potenciál regiónu umiestnenia nehnuteľnosti, neustále sa sprísňujúce podmienky poskytnutia hypotekárnych úverov, neistá situácia na trhoch bude mať vplyv pri oceňovaní nehnuteľností, čo vidíme ako významnú bariéru pri migrácii za pracovnými príležitosťami.

5. ZÁVER

Doteraz uskutočnené výskumy ohľadom vplyvu minimálnej mzdy na zamestnanosť nedospeli k jednoznačným výsledkom potvrdzujúcim negatívny vplyv zvyšovania minimálnej mzdy v kontexte zamestnanosti. Metaanalýzy potvrdili nevýznamný vplyv rastu minimálnej mzdy na zamestnanosť (Doucouliagos, Stanley, Wolfson, Belman, 2009). Zistenia v mnohých nedávnych štúdiách tiež podporujú konštatovanie (Card, Krueger, 1993), že minimálna mzda nemá zjavný vplyv na zamestnanosť (Dube, Lester, Reich, 2010). Ak bol tento vplyv potvrdený v negatívnom zmysle, tak to bolo prevažne v špecifických kategóriách zamestnancov a nízkopriemerných zamestnancov. Je potrebné konštatovať aj tú skutočnosť, že výskumy dospeli taktiež k pozitívnemu vplyvu, čo sa premietlo najmä do zvyšujúcej sa životnej úrovne a znižujúcej sa chudoby pracujúcich. M. Grzegorzewska a C. Thevenot (2014) zistili, že osoby s nízkymi mzdami v celej EÚ majú 15,2 % riziko chudoby. Ti, ktorí nemajú nízku mzdu, vyznačujú sa rizikom chudoby len 2,6 %. (EÚ SILC 2011). Zväčšovanie regionálnych rozdielov spôsobené nízkym mzdovým ohodnotením spôsobuje nízku mobilitu v kontexte finančnej dostupnosti bývania vo vyspelejších regiónoch. Tam, kde je dostatok voľných pracovných miest, tak tam je nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá je brzdená nedostatočne rozvinutým obecným nájomným bytovým fondom, ktorý by pôsobil stimulačne pri migrácii za pracovnými príležitosťami.

Výskumy taktiež dokázali, že právny dôvod užívania bývania má dopad na zamestnanosť a hlavne na migráciu. V prípade vysokého

osobného vlastníctva nehnuteľností, ktoré Slovenská republika má je v priamej súvislosti s prírastkom nezamestnanosti. Z toho vyplýva, že vlastníci nehnuteľností majú oveľa menšie sklony k migrácii za pracovnými príležitosťami ako nájomcovia nehnuteľností. Toto zistenie sa potvrdilo aj u nájomcov, ktorí využívajú obecné nájomné byty oproti nájomcom v súkromných nájomných bytoch.

Na záver si dovoľím položiť otázku, či je migrácia jediným riešením problémov na trhu práce a mzdového ohodnotenie obyvateľstva. Nebola by lepšia stabilizácia zaostalejších regiónov prostredníctvom rozvojových projektov a nie prostredníctvom vyľudňovania?

Zdroje

1. ABOWD, J. M., KRAMAZAR, F., MARGOLIS D. N. (1999). [online], [2018-03-03]. *Minimum Wages and Employment in France and the United States*. (Working Paper 6996). USA: National Bureau of Economic Research. Dostupné z: <http://www.nber.org/papers/w6996>.
2. BAROŠOVÁ, M. (1999). *Východiská a funkcie minimálnej mzdy a prístupy k jej valorizácii*. Bratislava : Výskumný ústav práce, sociálnych vecí a rodiny, 1999.
3. BAROŠOVÁ, M. (1999). *Funkcie minimálnej mzdy a prístupy k valorizácii*. In. Výskumný ústav práce, sociálnych vecí a rodiny, Práca a sociálna politika (7-8). Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. ISSN 1210-5643.
4. CARD, D., KRUEGER, A. B. (1994). [online], [2018-03-03]. *Minimum Wages and Employment: A Case Study of the Fast-Food Industry in New Jersey and Pennsylvania*. USA: American Economic Review. Dostupné z: <http://www.nber.org/papers/w4509>.
5. CURRIE, J., FALLICK, B. C. (1996). *The Minimum Wage and the Employment of Youth Evidence from the NLSY*. In. University of Wisconsin Press, The Journal of Human Resources, Vol. 31, No. 2 (Spring, 1996), pp. 404-428.
6. DOLADO, J., KRAMARZ, F., MACHIN, S., MANNING, A., MARGOLIS, D., TEULINGS, C., SAINT-PAUL, G., KEEN, M. (1996). *The Economic Impact of Minimum Wages in Europe*. In. Economic Policy, Vol. 11, No. 23 (Oct., 1996), pp. 317-372.
7. DUBE, A.; LESTER, T. W.; REICH, M. (2010). *Minimum wage effects across state borders: Estimates using contiguous counties*. In. The Review of Economics and Statistics, NO. 92(4), pp. 945-964.
8. EUROSTAT. [online], [2018-03-03]. Dostupné z: <https://apps.o.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
9. FORD, J., R. BURROWS. (2000). *Labour Market Influences on Attitudes to Home Ownership in Britain: An Analysis of British Social Attitudes Survey Data*. Discussion Paper Centre for Housing Policy. York: The University of York.
10. HIDAS, S., ŽÚDEL, B. (2016). [online], [2018-03-05]. *Malý vplyv zvyšovania minimálnej mzdy na nezamestnanosť*. (Ekonomická analýza 34). Bratislava: Inštitút finančnej politiky. Dostupné z: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=10571>.
11. HIRSCH, B., KAUFMAN, B. E., ZELENKA, T. (2011). [online], [2018-03-04]. *Minimum Wages Channels of Adjustment*. (IZA Discussion Paper No. 6132), Bonn: Institute for the Study of Labor. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6132.pdf>.
12. JURČOVÁ, D. (2010). [online], [2018-03-04]. *Migračné toky v Slovenskej republike*. INFOSTAT – Inštitút informatiky a štatistiky. Bratislava. Dostupné z: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/migracnetoky.pdf>.
13. LUX, M., SUNEGA, P., MIKESZOVÁ, M., VEČERNÍK, J., MATYÁŠ, F. (2006). [online], [2018-03-06]. *Analýza opatrení bytovej politiky smerujúcich k podpore flexibility práce v ČR – výsledky empirických šetrení*. Sociologický ústav AV ČR. ISBN

- 80-7330-102-4. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/47076727_Analyza_opatreni_bytove_politiky_smerujicich_k_podpore_flexibility_prace_v_CR.
14. LUX, M., SUNEKA, P. (2007). *Vliv podmínek bydlení na zamýšlenou migraci české populace za prací*. Sociologický ústav AV ČR. Sociologický časopis, 2007, Vol. 43, No. 2, pp 305-332.
15. MPSVR SR. (2017) [online], [2018-03-05]. *Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2018*. Dostupné z: <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=26889>.
16. NEUMAR, D., WASCHER, W. (2007). [online], [2018-03-04]. *Minimum Wages and Employment*. (IZA Discussion Paper No. 2570), Bonn: Institute for the Study of Labor. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp2570.pdf>.
17. OECD (2015). [online], [2018-03-01]. *OECD Employment Outlook 2015*. Paris: OECD Publishing. ISBN 9789264239531. Dostupné z: http://dx.doi.org/10.1787/empl_outlook-2015-en.
18. ONDRUŠ, B. (2015). [online], [2018-04-12]. *Minimálna mzda - empirické zistenia kontra ideologické mýty*. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/informacie-media/aktuality/analyza-mm.pdf>.
19. SCHMITT, J. (2013). [online], [2018-03-05]. *Why does the Minimum Wage Have No Discernible Effect on Employment?* (Working paper), Washington: Centre for Economic and Policy Research. Dostupné z: <http://cepr.net/documents/publications/min-wage-2013-02.pdf>.
20. TREXIMA BRATISLAVA, spol. s r.o. (2015). *Informačný systém o priemerných zárobkoch, Štatistické ukazovatele zárobkov a miezd na Slovensku*. Bratislava: Trexima Bratislava, spol. s r.o.
21. VAN LEUVENSTEIJN, M., P. KÖNING. (2004). *The effect of home-ownership on labor mobility in the Netherlands*. Journal of Urban Economics No. 55, pp. 580–596.
22. ZAVODNY, M. (2000). *The effect of the minimum wage on employment and hours*. Labour Economics, No. 7 (2000), pp. 729-750.
23. ZÁKON NR SR č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov.